

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-49-02

*До реєстр. № 10288 від 24.11.2023,
№ 10288-1 від 05.12.2023*

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин (далі – Комітет) на своєму засіданні, проведеному 06 грудня 2023 року (Протокол № 94), розглянув проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів щодо прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах, реєстр. № 10288 від 24.11.2023, поданий Кабінетом Міністрів України (далі – законопроект реєстр. № 10288) та альтернативний до нього проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів щодо прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах, реєстр. № 10288-1 від 05.12.2023, поданий народним депутатом України Потураєвим М.Р. та іншими народними депутатами України (далі – законопроект реєстр. № 10288-1).

Метою обох законопроектів, відповідно до пояснювальних записок, є вдосконалення законодавчого регулювання реалізації прав та свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот), відповідно до положень Європейської конвенції з прав людини 1950 року, Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин 1995 року, Європейської хартії регіональних мов або мов меншин 1992 року, а також рекомендацій Венеційської Комісії.

Для досягнення зазначеної мети законопроектом реєстр. № 10288 пропонується внести зміни до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про видавничу справу», «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про національні меншини (спільноти) України», «Про медіа» відповідно до яких, зокрема, оновлюється термінологія Закону України «Про національні меншини (спільноти) України», визначаються основні функції Центру національних меншин (спільнот) України та кількість осіб, згідно запиту яких організатор забезпечує синхронний або послідовний переклад супроводу (конференсу) державною мовою такого заходу, скасовується окремий порядок

утворення спеціалізованих книгачень, регламентується поширення матеріалів передвиборчої агітації мовами національних меншин (спільнот) України, передбачається, що захист права на використання мов національних меншин (спільнот) України забезпечує Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, гарантується право на використання мов національних меншин (спільнот) України у класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, в освітньому процесі поряд з державною мовою, розширюються права на використання мов національних меншин (спільнот) України в медіа та видавничій діяльності.

Законопроектom реєстр. № 10288-1 також вносяться зміни до законів України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про забезпечення функціонування української мови як державної», «Про національні меншини (спільноти) України», «Про медіа», однак зміни до Закону України «Про видавничу справу» не вносяться.

Запропоноване основним законопроектom реєстр. № 10288 визначення поняття «населений пункт, в якому традиційно проживають особи, які належать до національної меншини (спільноти)», в альтернативному законопроекті доповнюється кількісним критерієм («населений пункт, в якому традиційно проживають особи, які належать до національної меншини (спільноти), — село, селище, місто, в якому особи, які належать до відповідної національної меншини (спільноти), згідно з офіційною державною статистичною інформацією за відповідні періоди безперервно проживають протягом останніх 100 років і складають не менше 10 відсотків від загальної чисельності населення станом на час збирання чи отримання такої інформації»).

Обидва законопроекти містять норми щодо здійснення Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини парламентського контролю за додержанням права національних меншин (спільнот) на використання мов національних меншин (спільнот), однак альтернативний законопроект не містить положення щодо обов'язку Уповноваженого у своїй щорічній доповіді окремо звітувати про стан додержання законодавства у сфері захисту права на використання мови національної меншини (спільноти).

Основним законопроектom передбачено, що програми державною мовою у загальному тижневому обсязі мовлення мають становити для телемовників, які здійснюють мовлення мовами корінних народів та національних меншин (спільнот) України, незалежно від територіальної категорії — не менше ніж 30 відсотків від загальної тривалості програм (або їх частин). Альтернативний законопроект встановлює такий самий відсоток, однак з уточненням для телемовників, які, крім мовлення державною мовою, здійснюють мовлення виключно мовами національних меншин (спільнот) України, які є офіційними мовами Європейського Союзу, мовами національних меншин (спільнот), до яких застосовуються положення Європейської хартії регіональних мов або мов меншин згідно із Законом України від 15 травня 2003 року N 802-IV «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин», крім мов

національних меншин (спільнот), що є державною (офіційною) мовою держави, яка була визнана Верховною Радою України державою-агресором або державою окупантом, незалежно від територіальної категорії.

Відповідно до змін запропонованих обома законопроектами до Закону України «Про загальну середню освіту» особи, які належать до національних меншин України, мови яких є офіційними мовами Європейського Союзу, та реалізують право на навчання відповідними мовами в державних, комунальних чи корпоративних закладах освіти, можуть здобувати базову середню освіту та профільну середню освіту відповідними мовами національних меншин, за винятком навчальних предметів (інтегрованих курсів), пов'язаних із вивченням української мови, української літератури, історії України та захисту України (для профільної середньої освіти), які вивчаються державною мовою. Разом з тим, альтернативним законопроектом додатково встановлюється, що перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів) для вивчення державною мовою у класах (групах) з навчанням мовами національних меншин, які є офіційними мовами Європейського Союзу, може бути розширений за рішенням закладу освіти.

Як зазначено в пояснювальних записках до законопроектів, їх реалізація не потребує додаткових витрат з державного бюджету та здійснюватиметься у межах виділених асигнувань на поточний період.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України у своїх висновках висловлює зауваження до обох законопроектів, однак узагальнюючих висновків не надає.

Відповідно до висновків Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України О. Стефанішиної щодо відповідності зобов'язанням у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis ЄС) законопроекти не суперечать Угоді про асоціацію, іншим міжнародно-правовим зобов'язанням України та спрямований на виконання рекомендацій Європейської Комісії, які містяться у Звіті щодо України у рамках Пакету розширення від 8 листопада 2023 року.

Під час обговорення законопроектів народні депутати України - члени Комітету звернули увагу на наявні в основному законопроекті критичні помилки, відповідно до яких із Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» виключається значна кількість положень, що гарантують окремі права особам з порушенням слуху, особам, які належать до корінних народів України, а також до національних меншин (спільнот) України. При цьому альтернативним проектом Закону враховані відповідні неузгодженості.

Крім того, на відміну від законопроекту реєстр. № 10288, запропоновані законопроектом реєстр. № 10288-1 положення щодо виконання Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини парламентського контролю за додержанням права національних меншин (спільнот) на використання мов національних меншин (спільнот) забезпечать належну їх відповідність із

Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини».

Члени Комітету також зазначили, що зміни, запропоновані альтернативним законопроектом, в більшій мірі враховують виклики, спричинені військовою агресією з боку Російської Федерації, адже в умовах, що склалися сьогодні в Україні, існує необхідність дотримання належного балансу між створенням сприятливих умов для всебічної реалізації прав національних меншин (спільнот) України та забезпеченням всебічного розвитку і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України, що, в свою чергу, є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України.

Враховуючи вищевикладене, за підсумками розгляду законопроекту Комітет ухвалив рішення:

1. Рекомендувати Верховній Раді України проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів щодо прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах, реєстр. № 10288 від 24.11.2023, поданий Кабінетом Міністрів України:

- включити до порядку денного десятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;

- визначити невідкладним;

- скоротити строк внесення альтернативних до нього законопроектів до моменту розгляду на найближчій частині продовжуваного пленарного засідання Верховної Ради України;

- за наслідками розгляду в першому читанні відхилити.

2. Рекомендувати Верховній Раді України:

2.1. Проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів щодо прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах, реєстр. № 10288-1 від 05.12.2023, поданий народним депутатом України Потураєвим М.Р. та іншими народними депутатами України:

- включити до порядку денного десятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання;

- визначити невідкладним;

- за наслідками розгляду в першому читанні прийняти за основу та в цілому.

2.2. Доручити Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин при підготовці відповідного тексту на підпис Голові Верховної Ради України здійснити спільно з Головним юридичним управлінням Апарату Верховної Ради України його техніко-юридичне доопрацювання.

3. Під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України співдоповідачем з розгляду законопроектів реєстр. № 10288 та реєстр. № 10288-1 визначити народного депутата України - голову Комітету

Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин Задорожного Андрія Вікторовича.

Голова Комітету

А. ЗАДОРЖНИЙ

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: ЗАДОРЖНИЙ АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ
Сертифікат: 248197DDFAB977E5040000008AEEC900C97C5C04
Дійсний до: 24.08.2024 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
04-25/3-2023/268940 від 06.12.2023

1403672